

Tradicions Literàries

Codi: 43021
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4313767 Llengua Espanyola, Literatura Hispànica i Espanyol com a Llengua Estrangera	OT	0	0

Professor/a de contacte

Nom: Montserrat Amores García

Correu electrònic: Montserrat.Amores@uab.cat

Equip docent

Guillermo Serés Guillén

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Prerequisits

L'estudiant haurà de ser capaç d'expressar-se amb correcció oralment i per escrit. Per aquesta raó, els eventuals
Les activitats, pràctiques i treballs presentats en l'assignatura hauran de
Així mateix es considera que l'estudiant coneix les normes generals de p

Objectius

Al llarg de les sessions s'analitzarà l'evolució dels diferents tipus i orígens dels relats curts i faules, des dels apòl
Calila e Dimna,
libro de los gatos ..), "bocados de oro", avisos, anècdotes històriques

(reals o apòcrifes), de tradició esòpica, procedents dels
ejemplarios i sermonaris (dominics i franciscans), paràboles bíbliques, les cultes (dístics de Catón,
facecias, o adagis de Erasme); els "acudits", les
florestas, els bestiaris, etc., i com s'influeixen recíprocament. El conte literari

durant el segle XVI i XVII viu una esplendor similar al de tota la literatura espanyola; el gènere s'obre a diferents

didàctica s'utilitzarà també el conte per ensenyar modals als nous cortesans, seguint aquesta màxima de «endol
El conde Lucanor, de don Juan Manuel. Apareixen, així, obres com
Avisos yí guia de forasteros que vénen a la cort, d'Antonio

Liñán, o altres, com Pero Mexía, Luis de Pinedo, Juan de Mal Lara, Melchor de Santa Cruz de Dueñas, Lucas G

L'estudi se centrarà majoritàriament en tres col·leccions:
El conde Lucanor, de don Juan Manuel,
El buen aviso y portacuentos, de Juan de Timoneda y las
Novelas ejemplares de Cervantes.

Així mateix, durant la segona part del curs es porta a terme una anàlisi del conte modern des de la literatura il·lus-

un panorama de l'evolució del gènere i les diferents tendències i estils conreats durant el període acotat, vincular

amb especial atenció als grans mestres del conte vuitcentista, de manera que l'estudiant s'exerciti en l'anàlisi i co

les principals vies de difusió del conte modern.

Competències

- Comentar un text des del punt de vista filològic, lingüístic i literari.
- Dissenyar i dur a terme un treball de recerca sobre qualsevol tema relacionat amb l'àmbit d'estudis del màster
- Identificar les varietats diatòpiques, diastràtiques i diafàsiques de l'espanyol.
- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom a autodirigit.
- Realitzar una exposició oral sobre qualsevol tema relacionat amb l'àmbit d'estudis del màster.
- Relacionar els autors i els textos literaris escrits en espanyol amb el context de les seves circumstàncies culturals, socials i històriques.
- Relacionar els autors i els textos literaris escrits en espanyol amb les recerques recents sobre les tradicions europees des de l'Edat Mitjana fins a l'actualitat.
- Relacionar els autors i els textos literaris produïts en l'àmbit de l'Amèrica Llatina amb el context de les seves circumstàncies culturals, socials i històriques.
- Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
- Tenir un domini d'especialista de les principals orientacions en l'estudi de la transmissió textual i de les diferents fases de l'edició d'un text.
- Utilitzar els recursos bibliogràfics i tecnològics propis de la recerca lingüística i literària.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar la presència de determinats motius i temes literaris en la literatura espanyola i en altres literatures i tradicions literàries.
2. Analitzar la relació entre diferents expressions artístiques i culturals i autors i obres literàries produïdes a l'Amèrica Llatina.
3. Aplicar adequadament les estratègies de la comunicació no verbal.
4. Aplicar les tècniques i mètodes propis del comentari filològic de textos literaris.

5. Argumentar adequadament la hipòtesi pròpia en relació amb els fenòmens literaris estudiats en el mòdul.
6. Argumentar la pertinència dels judicis propis i la dels aliens en relació amb el problema lingüístic objecte d'estudi.
7. Avaluar el grau de cohesió i coherència discursiva d'un text escrit en funció del seu context de producció i interpretació.
8. Elaborar el guió d'una exposició oral clara i ordenada sobre els temes d'estudi del mòdul
9. Elaborar hipòtesis que permetin interpretar, en el seu context, els problemes literaris abordats en el mòdul.
10. Elaborar hipòtesis que permetin relacionar els fenòmens literaris abordats en el mòdul amb fenòmens literaris semblants procedents d'altres tradicions culturals.
11. Exposar oralment la pròpia hipòtesi adaptant el tipus d'exposició al caràcter del text literari estudiat.
12. Identificar i esmenar els errors produïts per la transmissió textual.
13. Identificar l'emergència, a la producció literària en espanyol, de fenòmens socials i històrics que es troben en la base de l'escriptura dels textos considerats.
14. Identificar la presència de fenòmens socials i històrics a la producció literària de l'Amèrica llatina.
15. Identificar trets estilístics i tècniques literàries comunes en diferents tradicions literàries i culturals.
16. Interpretar críticament diverses hipòtesis elaborades per explicar els fenòmens literaris abordats en el mòdul.
17. Interpretar críticament la bibliografia relacionada amb els continguts estudiats en el mòdul.
18. Relacionar autors i textos literaris en l'àmbit d'un gènere o corrent literari.
19. Seleccionar la bibliografia adequada per interpretar els principals textos literaris escrits en espanyol des de la perspectiva d'un lector estranger.
20. Utilitzar de manera adequada la terminologia pròpia dels estudis abordats en el mòdul.

Continguts

EL CONTE ESPANYOL. ENTRE TRADICIÓ I MODERNITAT

I. LA TRADICIÓ DEL CONTE A L'EDAT MIJANA I EL SEGLE D'OR

1. L'origen del conte medieval: exemplaris, sermonari, apòlegs i "castigos". La tradició de Esop i Fedro.
2. Les col·leccions de provervis. D'Orient a Occident.
3. *Calila y Dimna*, *El conde Lucanor* i *Castigos y documentos del rey Sancho*.
4. Les *facecias "cultas"* i les recopilacions de Juan Timoneda i la *Floresta española*, de Melchor de Santa Cruz.
5. Cervantes i la fixació teòrica del conte. Les *Novelas a Marcia Leonarda*, de Lope de Vega: entre el conte i la comèdia.
6. Les col·leccions del Segle d'Or: Castillo Solórzano, María de Zayas, Ágreda y Vargas, Pérez de Montalbán

II. EL CONTE ESPANYOL. TRADICIÓ I MODERNITAT. SEGLES XVIII I XIX

1. El conte a la tradició literària. Les paraules. Les preceptives. El conte durant el segle XVIII. El conte i la seva difusió. El naixement del conte modern.
2. El relat fantàstic durant el romanticisme.
3. El conte i el costumisme espanyol.
4. L'impuls del conte folklòric.
5. Mestres del conte del segle XIX espanyol: Juan Valera, Pedro Antonio de Alarcón, José Fernández Bremón, Leopoldo Alas, Emilia Pardo Bazán, Armando Palacio Valdés, Jacinto Octavio Picón.

Metodologia

Per tal d'analitzar la influència i recepció dels grans autors, modalitats i moviments europeus a totes les èpoques

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes expositives	90	3,6	1, 2, 5, 6, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18
Tipus: Supervisades			
Resolució d'exercicis, debats i realització d'activitats pràctiques	30	1,2	3, 8, 9, 10, 11, 17, 19, 20
Tipus: Autònomes			
Elaboració i preparació de treballs i estudi personal	30	1,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20

Avaluació

L'avaluació de l'assignatura es realitzarà sobre les següents activitats:

- L'assistència a classe, que és obligatòria, i la participació en el comentari de les lectures proposades durant el curs.
- Dos treballs, prèviament acordats amb els professors, sobre la narrativa breu d'un autor, una modalitat temàtica.

S'han de tenir en compte, a més, les següents consideracions:

- Les lectures del curs són obligatòries.
- L'estudiant ha d'obtenir una nota final igual o superior a 5, tenint en compte els percentatges indicats. Per poder superar l'assignatura.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Preparació d'un treball i exposició oral	60 %	0	0	1, 2, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20
Resolució d'exercicis	40 %	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20

Bibliografia

BIBLIOGRAFÍA

I.

Biglieri, Aníbal A., *Hacia una poética del relato didáctico. Ocho estudios sobre "El Conde Lucanor"*, North Carolina Univ. Press, Chapel Hill, 1989.

Bremond, Claude, J. Le Goff y J.C. Schmitt, *L'Exemplum*", Brepols, Turnhout, 1982.

Caldera, Ermanno, "Retórica, narrativa e didattica nel *Conde Lucanor*", *Miscellanea di Studi Ispanici*, XIV (1966), pp. 5-120.

Cándano Fierro, Graciela, *Estructura, desarrollo y función de las colecciones de "exempla" en la España del siglo XIII*, UNAM, México, 2009.

Cervantes, Miguel de, *Novelas ejemplares*, ed. Jorge García López, Espasa-Calpe, 2015.

Chevalier, Maxime, *Cuentecillos tradicionales en la España del Siglo de Oro*, Gredos, Madrid, 1975.

___, *Cuento tradicional, cultura, literatura*, Universidad, Salamanca, 1999

___, *Cuentos españoles de los siglos XVI y XVII*, ed. M. Chevalier, Taurus, Madrid, 1982.

___, *Cuentos folklóricos en la España del Siglo de Oro*, Crítica, Barcelona, 1983

___, *Folklore y literatura*, Crítica, Barcelona, 1978.

___, *Quevedo y su tiempo. La agudeza verbal*, Crítica, Barcelona, 1992.

Cuentos del Siglo de Oro, eds. F. Navas y E. Soriano, Castalia, Madrid, 2001

Delcorno, Carlo, *"Exemplum", e letteratura tra Medioevo e Rinascimento*, Il Mulino, Bolonia, 1989.

Espinosa, Aurelio María, *Cuentos españoles recogidos de la tradición oral de España*, 3 vols., CSIC, Madrid, 1946; reed. 2009.

La fábula en la prosa castellana del siglo XIV: "Libro del caballero Zifar", "Conde Lucanor", "Libro de los gatos". Una antología, eds. L. Cuesta, H. O. Bizarri, B. Darbord y C. García Lucas, Universidad de Murcia, 2017.

Formas breves del relato, eds. R. Fonquerne y A. Egido, Universidad de Zaragoza-Casa de Velázquez, Zaragoza, 1986.

Gómez Redondo, Fernando, *Historia de la prosa medieval castellana. I. La creación del discurso prosístico: el entramado cortesano*, Cátedra, Madrid, 1998, pp. 1093-1204.

Hernández Valcárcel, Carmen, *El cuento español en los Siglos de Oro. El siglo XVI*, Universidad, Murcia, 2002

Haro Cortés, Marta, *La literatura de castigos en la Edad Media: libros y colecciones de sentencias*, Madrid, Laberinto, 2003.

Krömer, Wolfram, *Formas de la narración breve en las literaturas románicas hasta 1700*, Gredos, Madrid, 1979.

Lacarra, María Jesús, *Cuentística medieval en España: los orígenes*, Universidad, Zaragoza, 1979.

___, ed., *Cuento y novela corta en España. Edad Media*, Crítica, Barcelona, 1999.

___, y Juan Paredes, eds., *El cuento oriental en Occidente*, Comares, Granada, 2006.

- Lo Nigro, Sebastiano, *Tradizione e invenzione nel racconto popolare*, Leo Olschki, Florencia, 1964.
- Manuel, Juan, *El conde Lucanor*, ed. G. Serés, Galaxia-CECE, 2005.
- Narrativa breve medieval románica*, ed. J. Montoya, A. Juárez y J. Paredes Núñez, Impredisur, Granada, 1991.
- Narrativa ejemplar y breve medieval*, ed. Mª Teresa Miaja, UNAM, México, 2015.
- Palafox, Eloísa, *Las éticas del "exemplum". Los "Castigos del rey don Sancho IV", el "Conde Lucanor" y el "Libro de buen amor"*, UNAM, México, 1998.
- Pedrosa, José Manuel, *El cuento popular en los Siglos de Oro*, Laberinto, Madrid, 2004
- Rodríguez Adrados, Francisco, *Historia de la fábula greco-latina*, Universidad Complutense, Madrid, 1979, 3 vols.
- Santa Cruz, Melchor de, *Floresta española*, eds., M. Chevalier y M. P. Cuartero, Crítica, Barcelona, 1996.
- Thompson, Stith, *The Folktale* [1946], The Dryden Press, Nueva York, 19512 +; trad. española: *El cuento folklórico*, Ediciones de la Biblioteca, Caracas, 1972.
- Timoneda, Juan, *Buen aviso y portacuentos*, eds, M. Chevalier y M. P. Cuartero, Espasa-Calpe, Madrid, 1990
- Tipología de las formas narrativas breves románicas medievales*, eds. J. Paredes y P. Gracia, Universidad, Granada, 1998, pp. 103-121.
- Tradition des proverbes et des "exempla" dans l'Occident médiéval*, eds. H. Bizzarri y M. Rohde, De Gruyter, Berlín, 2009
- Zink, Michel, *La prédication en langue romane avant 1300*, Champion, París, 1976.

II.

La bibliografía específica de los autores y temas estudiados se facilitará a lo largo del curso.

Anderson Imbert, Enrique, *Teoría y técnica del cuento*, Madrid, Ariel, 1992.

Amores, Montserrat, *Catálogo de cuentos folclóricos reelaborados por escritores del siglo XIX*, prólogo de Maxime Chevalier, Madrid, CSIC, 1997, 406 págs.

___ y Rebeca Martín, eds., *Estudios sobre el cuento español del siglo XIX*, Vigo, Editorial Academia del Hispanismo, 2008.

Baquero Escudero, Ana L., *El cuento en la historia literaria: la difícil autonomía de un género*, Vigo, Editorial Academia del Hispanismo, 20011.

Baquero Goyanes, Mariano, *El cuento español en el siglo XIX*, Madrid, CSIC, 1949.

___, *¿Qué es la novela. Qué es el cuento?*, Universidad de Murcia, 1988

___, *El cuento español: del Romanticismo al Realismo*, ed., de Ana Luisa Baquero Escudero, Madrid, CSIC, 1992.

Channon-Deutsch, Lou, *The Nineteenth Century Spanish Story. Textual Strategies o a Genre in Transition*, Londres, Tamesis, 1985.

Ezama Gil, Ángeles, *El cuento de la prensa y otros cuentos. Aproximación al estudio del relato breve entre 1890 y 1900*, Universidad de Zaragoza, 1992.

Gutiérrez Díaz-Bernardo, Esteban, *El cuento español del siglo XIX*, Madrid, Arcadia de las Letras, 2003.

Güntert, Georges y Peter Frölicher, eds., *Teoría e interpretación del cuento*, Viena, Lang, 1995, pp. 223-237.

Jané, Lidia, "Bibliografía sobre el cuento español del siglo XIX", <http://gicesxix.uab.es/>

[en recursos]

Martín, Rebeca, *La amenaza del yo. El doble en el cuento español del siglo XIX*, Vigo, Editorial Academia del Hispanismo, 2007.

Paredes, Juan, *Para una teoría del relato: las formas narrativas breves*, Madrid, Biblioteca Nueva, 2004.

Pont, Jaume, ed., *Brujas, demonios y fantasmas en la literatura fantástica hispánica*, Universitat de Lleida, 1999.

___, ed., *El cuento español en el siglo XIX. Autores raros y olvidados*, *Scriptura*, 16 (2001).

Rodríguez Gutiérrez, Borja, *Historia del cuento español (1764-1850)*, Madrid-Frankfurt, Iberoamericana /Vervuert, 2004.